

Dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3

Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Vand og Natur meddeler hermed dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2 til at renovere søkanterne i De Indre Søer på to nærmere bestemte delstrækninger i Sortedams Sø og Skt. Jørgens Sø. Nærmere beskrivelse af det ansøgte fremgår af redegørelsen nedenfor samt i ansøgningen (bilag 1).

Vilkår

Det er betingende for denne dispensation, at

1. Projektet udføres som beskrevet i ansøgningen
2. Søbunden og vandkvaliteten udenfor siltgardinet må ikke påvirkes, f.eks. af slam, tabte materialer e.l.
3. Søbundens lerlag må ikke gennembrydes, bortset fra ved nedramning af stålpæle til den nye mur ved Østerbrogade.
4. Stålpælene skal rammes ned. Der må ikke benyttes andre metoder. Der skal undervejs holdes øje med om der opstår vandførende huller i lerlaget. Hvis der konstateres udveksling af vand hen over lerlaget (op eller ned), skal dette stoppes.

Dispensationen må ikke udnyttes før klagefristens udløb - se nærmere i afsnittet om klagevejledning nedenfor. Hvis der bliver klaget over afgørelsen, kan dispensationen ikke udnyttes, før klagesagen er færdigbehandlet, medmindre Miljø- og Fødevarerklagenævnet konkret bestemmer andet, jf. naturbeskyttelseslovens § 87, stk. 7.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Dispensation vedrører alene naturbeskyttelseslovens § 3. Andre tilladelser efter anden lovgivning kan være nødvendige.

xx. xx 2024

Sagsnr.
2023-0431517

Dokumentnr.
2023-0431517-18

Sagsbehandler
Joakim Steinsvåg

Bygge-, Parkerings- og Miljø-
myndighed
Vand og Natur

Njalsgade 13
Postboks 380
2300 København S

EAN nummer
5798009809452

Ansøgning

København Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Vand og Natur modtog 27. marts 2024 den endelige ansøgning om bl.a. dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 fra Artelia A/S på vegne af Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen, Mobilitet, klimatilpasning og Byvedligehold (MKB). Det ansøgte omhandler en nødvendig renovering af søkanterne langs Københavns Indre Søer, nærmere bestemt på to delstrækninger ved henholdsvis Sortedams Sø og Skt. Jørgens Sø.

I Sortedams Sø ved Østerbrogade søges der om dispensation til etablering af midlertidig dæmning i søen og tørlægning af arbejdsområdet i forbindelse med renovering af søkanten. Der søges også dispensation til brug af amfibiemaskiner/flåde i forhold renoveringsarbejde udført fra vandsiden.

I Skt. Jørgens Sø ved Kampmannsgade søges der om dispensation til at inddrage 36 m² af søens overflade.

Baggrund

Søkanterne er flere steder beskadiget som følge af skiftende vandstand og forrådnelse af træspuns under stenkanten, forvitrede betonflader, nedfaldne granitsten og nedbrudte fuger. Flere steder er søkanternes tilstand af en sådan karakter, at Teknik- og Miljøforvaltningen i Københavns Kommune har været nødsaget til at opsætte midlertidig afspærring for at minimere risikoen for personskade ved yderligere udskridning. Samtidig har søkanternes tilstand medført vægtbegrænsninger på anvendte servicekøretøjer med en maks. totalvægt på 2 ton på søbredderne/promenaderne.

Københavns Kommune har på den baggrund besluttet at gennemføre de nødvendige renoveringsarbejder med det formål at sikre kultur- og naturinteresserne i søerne en fortsat god stand, samt at bevare de grønne rekreative områder. Det er herunder et delformål at minimere påvirkningen og undgå skadevirkninger på kulturarv og miljø, samt bevare søkanternes arkitektoniske udtryk i både i driftsfasen og anlægsfasen. Endelig er det et delformål at opretholde sikkerheden og anvendelsesmulighederne i forbindelse med færdsel på stiarealerne omkring søerne i både driftsfasen og anlægsfasen.

Projektbeskrivelse

Sortedams Sø v/ Østerbrogade

En ny søkant etableres på samme placering som den eksisterende. Dette indebærer, at den nuværende søkant fjernes, og der graves en smule af den bagvedliggende jord væk. Den aktuelle strækning er ca. 180 m lang. Søkantens bæreevne er vurderet til næsten at være nul, og

derfor er risikoen for udskridning stor. Det er derfor valgt at udføre arbejdet fra vandsiden. Dette også af hensyn til rækken med hestekastanjer, som vil blive forsøgt bevaret.

Der er desuden behov for tørlægning og tørholdelse af arbejdsområdet ud for den eksisterende søkant. Der vil derfor blive etableret en dæmning ca. 2 meter fra søkanten. Arealet, som skal tørlægges, vurderes at være på ca. 400 m² og med en vandstand på maksimalt 1 meter. Efter tørlægning afgraves sedimentlaget (slam) over den faste søbund. Det opgravede sediment bortskaffes til deponi.

Arbejdsområdet vil modtage vand både fra indsivning bag dæmningen og fra regnvand. Dette skal bortpumpes. Ved evt. udledning til søen ledes vand via sedimentationsanlæg hen over dæmning til Sortedams Sø og på en måde, så der ikke sker erosion af søbunden, fx via slange med huller fordelt over en længere strækning. Udenfor dæmningen vil der blive udført arbejde fra en flåde som sejler rundt. Denne vil i et vist omfang kunne støde mod bunden og aktivere sedimentet. For at minimere spredning af ophvirvlet sediment til resten af søen opsættes desuden et siltgardin på tværs af søen, udenfor arbejdsområdet.

Alle materialer, der benyttes i forbindelse med renoveringen af søkanten, herunder materialer i dæmningen, fjernes, når renoveringen er afsluttet.

Skt. Jørgens Sø v/ Kampmannsgade

Renovering af søkanten i Sankt Jørgens Sø ved Kampmannsgade kan alene udføres fra landsiden. Den eksisterende støttemur/søkant genbruges i projektet og der indbygges et nyt betonelement, som afsluttes med granitsten på toppen, jf. ansøgningens Figur 19.

Der renoveres en strækning på ca. 180 meter. Det nye betonelement vil række ca. 20 cm ud i søens vandflade. Projektet vil derfor inddrage ca. 36 m² af søens samlede areal på 61.000 m² svarende til 0,06 % af søens areal.

Der søges om at sænke søens vandstand med 20 cm i anlægsperioden, for at give adgang til at arbejde med muren. Derudover skal der etableres et siltgardin på ydersiden af muren, som skal forhindre spredning af støv og forurening fra arbejdet til søen.

Ejendoms- og planforhold

Ingen af de aktuelle arealer er matrikuleret. De ejes af Københavns Kommune ved Teknik- og Miljøforvaltningen.

Det ansøgte er beliggende inden for fredningen af Københavns Indre Søer. Københavns Kommune er tilsynsmyndighed for fredningen. Der vil blive søgt om dispensation fra fredningen til udførelse af projektet. Dispenserende myndighed er fredningsnævnet.

Området er beliggende i byzone.

Besigtigelse

Københavns Kommune har ikke foretaget naturbesigtigelse, da det er hævet over enhver tvivl, at der er tale om en sø med naturligt dyre- og planteliv, større end 100 m², som dermed lever op til kriterierne for at være beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Københavns Kommune har i forvejen godt kendskab til bund- og bredvegetationen i søen, som følges løbende.

Naturforhold

I Sortedams Sø bliver ca. 400 m² søbund påvirket midlertidigt i forbindelse med anlægsfasen. Indenfor projektområdet er der tilbagevendende problemer med ophobning af trådalger og grøde, og der er få øvrige vandplanter. Der kendes ingen sjældne eller særlige arter, som ikke er vidt udbredte i søen og som uden problemer vil genindvandre efter afsluttet arbejde.

Samlet set vurderes Sortedams Sø i projektområdet isoleret set at have en ringe biologisk værdi i forhold til vandmiljø og vandplanter og søbunden forventes hurtigt at vende tilbage til samme tilstand som før efter endt arbejde.

Det ansøgte vil permanent inddrage 36 m² af Skt. Jørgens Søes overflade, mens søbunden ikke bliver reduceret i størrelse. Søbunden inddrages ikke til arbejdsområde udover at der udplaceres et siltgardin til at forhindre spredning af støv og sedimenter fra arbejdet. Indenfor de 36 m² vandoverflade, der inddrages permanent, er der ingen forekomster af bredvegetation, bortset fra i de to hjørner. Inddragelsen medfører derfor en minimal reduktion af areal med bredvegetation på max et par m².

Lovgivning

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er på over 100 m². Naturlige søer skal iht. retspraksis og Miljøstyrelsens vejledning forstås, som søer med et naturligt dyre- og planteliv. Menneskeskabte søer kan således være inkluderet i definitionen. Da De Indre Søer indeholder et naturligt dyre- og planteliv, samt langt overstiger de 100 m², vurderes søen er være beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra § 3's forbud mod tilstandsændring.

Ifølge lovbemærkningerne til naturbeskyttelsesloven skal der foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, der ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper. Reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelseshensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

Før der gives dispensation fra naturbeskyttelseslovens bestemmelser om beskyttede naturtyper, skal der ifølge habitatbekendtgørelsens § 6 jf. § 7 foretages en vurdering af, om det ansøgte i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt.

Jf. habitatbekendtgørelsens § 10 stk. 1 nr. 1. kan der endvidere ikke gives dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, hvis det ansøgte kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyre- og plantearter, der fremgår af habitatdirektivets bilag IV.

De Indre Søer er målsat som del af vandområdeplanerne. Myndighederne må ikke træffe afgørelser efter anden lovgivning, herunder NBL § 3, hvis det kan forringe eller forhindre forbedring af målsatte vandområder, jf. indsatsbekendtgørelsens (BEK 797/2023) § 8.

Begrundelse for afgørelsen

Københavns Kommune har i sin behandling af sagen lagt vægt på, at der er tale om et til dels midlertidigt, dels minimalt permanent indgreb, som ikke medfører nogen egentlig forrykning af tilstanden i søerne, samt at der ikke foreligger andre, mindre indgribende alternativer.

Det ansøgte medfører en mindre og lokal, men dog permanent, tilstandsændring i Skt. Jørgens Sø, da 36 m² søoverflade bliver inddraget til den nye konstruktion. Dette skal ses i sammenhæng med, at Skt. Jørgens Sø's nordlige bassin er ca. 61 000 m² stort, og at dette igen kun udgør ca. 1/8 af Søernes samlede areal. Det er derudover kun søoverfladen, og altså ikke søbunden, der inddrages permanent. Strækningen er uden særlige værdier, som f.eks. bredvegetation. Den midlertidige

arealinddragelse på ca. 400 m² i Sortedams Sø vurderes at kunne re-etableres fuld ud indenfor en kortere årrække.

Ansøgningen indeholder en grundig redegørelse for adskillige alternativer til den permanente inddragelse af søoverfladen i Skt. Jørgens Sø på 36 m², samt begrundelser for hvorfor disse metoder ikke er mulige. Københavns Kommune finder det på den baggrund godtgjort at der ikke findes andre, reelle, mindre indgribende alternativer til inddragelsen af søoverflade ved Kampmannsgade

Dispensationen vurderes ikke at medføre risiko for uheldig præcedensdannelse. Det er afgørende for dispensationen, at søkanten ved Kampmannsgade ikke kan renoveres forsvarligt uden at inddrage en lille del af søoverfladen. Hvis dette i fremtiden skulle vise sig at være tilfælde på andre strækninger, vil dette uafhængigt af den indeværende sag kunne begrunde en dispensation, såfremt de øvrige betingelser er opfyldt. Indeværende afgørelse rykker derfor ikke ved retstilstanden og danner ikke ny præcedens.

Til sidst er promenaderne rundt Københavns indre søer et meget brugt rekreativt område med stor betydning for lokalbefolkning såvel som tilrejsende. Søerne og promenaderne er derudover også fredet efter naturbeskyttelseslovens kap. 6, med opretholdelse af områdets rekreative værdier som et bærende element. Det er vigtigt både på grund af rekreative og kulturhistoriske hensyn, at promenaderne rundt Søerne oprettholdes og tilbageføres til en stand, som tillader at befolkningen kan færdes langs og rundt Søerne.

På denne baggrund vurderes der at være tale om et særligt tilfælde, som ikke danner en uheldig præcedens og ikke medfører nogen afgørende forrykning i søernes tilstand. Forudsætningerne for at dispensere fra naturbeskyttelsesloven § 3, jf. § 65, stk. 2, vurderes dermed at være til stede.

Natura 2000-væsentlighedsvurdering og bilag IV-arter

De Indre Søer er ikke udpeget som Natura 2000-område. De nærmeste Natura 2000-områder er N141 Brobæk Mose og Gentofte Sø 5,8 km nord for anlægget og N143 Vestamager og havet syd for ca. 6 km syd for anlægget. Renoveringen af søkanterne vurderes ikke at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i søen, så eventuelle fugle, som står på udpegningsgrundlaget i nærliggende Natura 2000-områder, vil ikke blive påvirket hvis de i perioder også anvender De Indre Søer til f.eks. rast eller fødesøgning.

På grund af den store afstand, den beskedne påvirkning på søerne, samt i N141s tilfælde, mangel på direkte kontakt, f.eks. hydrologisk, mellem

områderne, vurderer Københavns Kommune, at det ansøgte ikke kan påvirke Natura 2000-områderne væsentligt, jf. habitatbekendtgørelsens § 6.

Der er ikke kendskab til forekomster af bilag IV-arter i søerne, og søen vurderes ikke at være et egnet habitat for nogle af de arter, der står på habitatdirektivets bilag IV, jf. habitatbekendtgørelsens § 10.

Klagevejledning

Afgørelsen kan af de klageberettigede, jf. lovens § 78 stk. 1 påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet inden 4 uger efter den er meddelt. De klageberettigede er jf. § 86:

- 1) adressaten for afgørelsen,
- 2) ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
- 3) offentlige myndigheder,
- 4) en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,
- 5) lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
- 6) landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
- 7) landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Eventuel klage indsendes via Klageportalen, som findes via dette [link](#). Teknik- og Miljøforvaltningen får automatisk besked om at der er indgået en klage.

Rettidig klage har opsættende virkning, hvilket indebærer, at tilladelsen, i henhold til naturbeskyttelseslovens § 87 stk. 7, ikke må udnyttes, medmindre Miljø- og Fødevarerklagenævnet bestemmer andet. Hvis Teknik- og Miljøforvaltningen modtager orientering om en klage, vil ansøger blive orienteret nærmere herom.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevarerklagenævnets behandling af klagen, at klageberettigede indbetaler et gebyr til Miljø- og Fødevarerklagenævnet (900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for andre). Yderligere vejledning om gebyrordningen kan findes på Miljø- og Fødevarerklagenævnets hjemmeside via dette [link](#).

Dispensationen må ikke udnyttes før udløbet af klagefristen. Såfremt der klages rettidigt over tilladelsen, må denne ikke udnyttes, før Miljø- og Fødevarerklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Ansøger kan indbringe afgørelsen for domstolene. Det skal ske inden 6 måneder fra afgørelsens modtagelse.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år fra i dag.

Venlig hilsen

Joakim Steinsvåg
Landskabsforvalter og naturmedarbejder

Udkast